

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χειμερινό εξάμηνο, Ακαδημαϊκό έτος 2020-2021

Διδακτική Ομάδα: Ε. Χανιώτου, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Καθηγήτρια ΕΜΠ, (συντονίστρια), Πολύζος, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Ομ. Καθηγητής ΕΜΠ, Κ. Βουρεκάς, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, ΥΔ ΕΜΠ, Λ. Τριάντης, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Διδάσκων Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης, Κ. Χριστοφοράκη, Δρ. Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, ΕΜΠ.

Προσκεκλημένοι ομιλητές: Θ. Παγώνης, Αρχιτέκτων Πολεοδόμος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ, Δ. Λούκος, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Π. Πρέντου, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, ΥΔ ΕΜΠ, Σ. Τσάδαρη, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Δρ. Πολεοδομίας-Χωροταξίας, Α. Χαζάπης, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, ΥΔ ΕΜΠ.

1. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Αντικείμενο και στόχοι του μαθήματος. Θέσεις και απόψεις για την προστασία του αστικού περιβάλλοντος, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον χωρικό σχεδιασμό. **12/10**
Ε. Χανιώτου - Ι. Πολύζος - Κ. Βουρεκάς - Λ. Τριάντης - Κ. Χριστοφοράκη
2. Πολιτικές και δράσεις για το αστικό περιβάλλον στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Άξονες και προτεραιότητες του Χωρικού Σχεδιασμού: Η περίπτωση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνα/Αττική (ΡΣΑ 2014). **19/10**
Ι. Πολύζος - Κ. Χριστοφοράκη
3. Η στρατηγική των Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων σε μητροπολιτικό επίπεδο: Αστικές Λεωφόροι, Πράσινοι και Μπλε Διάδρομοι και Πολιτιστικοί Άξονες. Ένταξη στο Τοπίο και την Πόλη **26/10**
Ι. Πολύζος - Λ. Τριάντης

4.	Περιβάλλον και σχεδιασμός στην περίοδο της κρίσης: Από τα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων και Ιδιωτικών Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ/ΕΣΧΑΣΕ) στα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ)
Κ. Βουρεκάς - Α. Τριάντης	02/11
5.	Διαχείριση ευρωπαϊκών πόρων για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη στην Αττική. Η περίπτωση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ).
Ε. Χανιώτου - Κ. Χριστοφοράκη - Σ. Τσάδαρη	09/11
6.	Από τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ανθεκτικότητα
Α. Τριάντης - Δ. Λούκος - Α. Χαζάπης	23/11
7.	Οι Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) στο πλαίσιο της ευρύτερης περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
Κ. Βουρεκάς - Α. Τριάντης	30/11
8.	<u>Θεωρητικό Σεμινάριο: Αστικό περιβάλλον, Πολιτική Οικολογία και Σχεδιασμός.</u>
Α. Τριάντης - Κ. Χριστοφοράκη	07/12
- Οι σπουδαστές συμμετέχουν παρουσιάζοντας σε κοινή συζήτηση κείμενο, βασισμένο σε σχετική βιβλιογραφία, το οποίο θα δοθεί και θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του μαθήματος.
- Επιλογή θέματος εργασίας από τους σπουδαστές. Διατύπωση υπόθεσης εργασίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄: ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ: ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ

9.	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών: Η περίπτωση του Σαρωνικού.
Κ. Χριστοφοράκη - Α. Τριάντης	14/12
10.	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Ορεινών Όγκων: Οι περιπτώσεις του Υμηττού και του Λυκαβηττού.
Ε. Χανιώτου - Θ. Παγώνης - Κ. Βουρεκάς - Δ. Λούκος	21/12
11.	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Μητροπολιτικών Πάρκων: Η περίπτωση των Μητροπολιτικών Παρκών Ελληνικού/Αγίου Κοσμά, Α. Τρίτση και Πάρκου Γουδή/Ιλίσια.
Ι. Πολύζος - Κ. Βουρεκάς - Π. Πρέντου	11/01
12.	Χωρικός Σχεδιασμός και φυσικές καταστροφές στην εποχή της Κλιματικής Αλλαγής: Η περίπτωση της Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής και Μουζάκι Καρδίτσας
Ε. Χανιώτου - Α. Τριάντης - Κ. Χριστοφοράκη	18/01
13.	<u>Δημόσια υποστήριξη εργασιών - Ομαδική διόρθωση</u>	25/01

2. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Γενικά

Το μάθημα «Περιβαλλοντικές συνιστώσες του σχεδιασμού και της οικιστικής ανάπτυξης» εξετάζει κυρίως θέματα που αφορούν το σχεδιασμό και την ανάπτυξη, σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο αστικό περιβάλλον, θέματα που καθίστανται ιδιαίτερα επίκαιρα λόγω της πανδημίας του covid-19. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, το αντικείμενο του μαθήματος και οι εργασίες των μεταπτυχιακών σπουδαστών κατευθύνονται σε ενότητες που αφορούν στην εμβάθυνση θεμάτων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, στην ανάλυση μεθοδολογιών για την περιβαλλοντική αξιολόγηση σχεδίων και προγραμμάτων και την προσέγγιση εναλλακτικών δυνατοτήτων σχεδιασμού. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουν θεματικές όπως: οι μεγάλης κλίμακας πολεοδομικές αναπλάσεις και οι ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις, η βιώσιμη κινητικότητα και οι μεταφορές, η καινοτομία στα αστικά οικοσυστήματα και η κλιματική αλλαγή, καθώς και οι επιπτώσεις της κρίσης στο αστικό περιβάλλον, αλλά ευρύτερα και το θεσμικό πλαίσιο για τον χωρικό σχεδιασμό.

Καθώς ο αστικός και περιαστικός χώρος χαρακτηρίζονται από μια έντονη αλληλεπίδραση φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων, η ποικιλία των θεμάτων που επιλέγονται είναι μεγάλη και κατ' αρχήν βασίζεται στην κρίση των σπουδαστών. Επιθυμητό τα αντικείμενά τους να έχουν χαρακτήρα διεπιστημονικό και να εξετάζονται μέσα από μια διαφορετική προσέγγιση και μεθοδολογία που επιβάλουν διαφορετικές επιστημικές εμβαθύνοντας, πέρα από τα γενικά, σε ειδικές πτυχές ενός προβλήματος. Σε αυτά τα πλαίσια, ενθαρρύνεται και η δημιουργία διεπιστημονικών συνεργασιών που θα εξετάσουν ένα ευρύτερο θέμα.

Συνεπώς, ένας σπουδαστής μπορεί να αναπτύξει την εργασία του από την πλευρά της επιστημονικής του κατάρτισης και να δώσει έναν ειδικότερο προσδιορισμό κάτω από έναν γενικό τίτλο θέματος, ενώ θα ενθαρρυνθεί και η αλληλοσυμπλήρωση γνώσεων και απόψεων από άτομα με διαφορετική επιστημονική κατάρτιση, εφόσον τύχει να έχουν επιλέξει μια κοινή θεματική περιοχή. Επιπλέον, συζητήσεις γύρω από κοινούς προβληματισμούς θα αναπτύσσονται σε όλη τη διάρκεια του τετραμήνου σπουδών, δημιουργώντας το πλαίσιο της ουσιαστικής διεπιστημονικής συνεργασίας που οφείλει να έχει κάθε πολεοδομική/περιβαλλοντική μελέτη ή πρόγραμμα στην πράξη.

Η μορφή και τα στάδια ανάπτυξης της εργασίας

Η τελική μορφή της εργασίας θα πρέπει να έχει την παρακάτω οργάνωση και να βασίζεται στα ακόλουθα στάδια εξέλιξης:

Πρώτο στάδιο είναι αυτό της συλλογής πληροφοριακού υλικού που μπορεί να προέρχεται από έρευνα σε βιβλιοθήκες, αρχεία δημόσιων υπηρεσιών, ερευνητικές μελέτες, αλλά και από πρόσβαση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου. Η επάρκεια του υλικού, η διαδικασία εξεύρεσής του, η προσεκτική αποδελτίωσή του και ο συσχετισμός του με το σκελετό ανάπτυξης της εργασίας είναι το πρώτο σημαντικό βήμα, καθώς η εργασία αυτή, εκτός του αναμενόμενου τελικού αποτελέσματος, στοχεύει στην επαρκή εξοικείωση του σπουδαστή με τις μεθόδους εξεύρεσης και αξιολόγησης του πληροφοριακού υλικού. Είναι επιθυμητή η οργάνωση, έστω και σε μικρή κλίμακα, έρευνας πεδίου.

Δεύτερο στάδιο είναι αυτό της αναλυτικής διαδικασίας που, μαζί με το πρώτο, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μια ευρύτερη ενότητα. Ξεκινώντας από τη γενική προσέγγιση του προβλήματος θα εντοπιστούν οι επί μέρους ιδιαίτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες θα πρέπει να ιεραρχηθούν αναλόγως της βαρύτητας που παρουσιάζουν. Μέσα από αυτήν την κριτική στάση, που θα αναπτυχθεί ως προς το συγκεκριμένο αντικείμενο το οποίο εξετάζεται, η αναλυτική διαδικασία θα ολοκληρωθεί με την οργάνωση και παρουσίαση των εναλλακτικών προσεγγίσεων. Στο τελικό στάδιο της ανάλυσης, οφείλουν να φανούν τεκμηριωμένες:

- η δυναμική / εξελικτική εικόνα της περιοχής όπου εντοπίζονται οι συγκεκριμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις,

- οι στόχοι που έχουν τεθεί ως προς την ανατροπή των συγκεκριμένων συνθηκών, η διαμόρφωση εναλλακτικών λύσεων / σεναρίων,
- η αξιολόγηση αυτών σε κάθε περίπτωση με βάση την ωφελιμότητα που προκύπτει για το περιβάλλον, καθώς και
- ο προγραμματισμός και τα πιθανά στάδια εφαρμογής όπως προκύπτουν αρχικά από την εμπειρία ανάλογων υλοποιημένων παραδειγμάτων παρέμβασης.

Το τρίτο στάδιο είναι αυτό της συνθετικής διαδικασίας. Εδώ συγκεντρώνονται και αναπτύσσονται μόνο τα συμπεράσματα και η βέλτιστη κατά την κρίση του σπουδαστή, πρόταση/προτάσεις επίλυσης. Αξιολογείται όχι μόνο η πρωτοτυπία και η πληρότητα παρουσίασης της συγκεκριμένης πρότασης, αλλά κυρίως το κατά πόσο εμφανίζεται επαρκώς τεκμηριωμένη με βάση την προηγούμενη αναλυτική διαδικασία. Κάθε προτεινόμενη κατεύθυνση επίλυσης περιβαλλοντικών προβλημάτων οφείλει να είναι τεκμηριωμένη και να αποτελεί φυσική συνέχεια της αναλυτικής διαδικασίας και των πρωτότυπων στοιχείων/πληροφοριών που συλλέχθηκαν μέχρι τώρα.

Οι κατηγορίες των θεμάτων που θα αναλάβουν οι σπουδαστές μπορεί να κατευθύνονται προς μια γενικότερη θεωρητική ανάλυση ενός προβλήματος ή να εξετάσουν μια περίπτωση συγκεκριμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε μια αστική περιοχή ή και να συνδυάσουν και τα δύο.

Η παρουσίαση της εργασίας

Η έκταση της εργασίας θα είναι της τάξης των 25-35 δακτυλογραφημένων σελίδων Α4, μαζί με σχέδια, εικόνες, πηγές και βιβλιογραφία. Είναι δυνατόν να παραδοθεί και σε τεύχος διαστάσεων Α3, εφόσον περιέχει σχέδια, στοιχεία από πίνακες ή χάρτες, των οποίων η παρουσίαση απαιτεί μεγέθη μεγαλύτερα του Α4. Οι σπουδαστές θα παρουσιάσουν δημόσια την εργασία τους στο τέλος του τετραμήνου, αλλά και ενδιάμεσα. Η χρονική διάρκεια της τελικής παρουσίασης δεν θα ξεπερνά τα 20' και με τη βοήθεια διαφανειών.

Τα κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας

Τα κριτήρια με τα οποία αξιολογηθεί κάθε εργασία είναι:

- Η επάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε για τη συγκέντρωση του πρωτότυπου πληροφοριακού υλικού και ο βαθμός αξιοποίησής του στην πορεία της εργασίας.
- Η πρωτοτυπία προσέγγισης του θέματος και η μεθοδική οργάνωση του αναλυτικού σταδίου.
- Ο βαθμός τεκμηρίωσης των τελικών συμπερασμάτων και η επαρκής σύνδεσή τους με τα στάδια της αναλυτικής διαδικασίας.
- Η πληρότητα, ως προς τα ζητούμενα, του τελικού τεύχους παρουσίασης της εργασίας.
- Η εικόνα της δημόσιας προφορικής παρουσίασης του θέματος.

Η διδακτική και ερευνητική μονάδα υποστήριξης του μεταπτυχιακού μαθήματος είναι το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος, 5^{ος} όροφος κτιρίου Τεχνικής Υπηρεσίας Συγκροτήματος Πατησίων, τηλ. 210 7723590, fax: 210 7723592, email: hhaniotou@arch.ntua.gr, gpolyzos@arch.ntua.gr, loukastrantis@gmail.com, vourekas@commonsplace.gr, ka.christof@gmail.com.

Αναλυτικά στοιχεία για το περιεχόμενο του μαθήματος, πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό, σύνδεσμοι με φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις, καθώς και σπουδαστικές εργασίες προηγούμενων ακαδημαϊκών ετών βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Σχολής: https://www.arch.ntua.gr/course_instance/1183

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑ 12-10-2020 ΚΑΙ ΩΡΑ 15.00 -18.00 ΚΑΙ ΘΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΑ ΜΕΧΡΙ ΝΕΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ.

